

El nou rock català

La gallina dels ous d'or

La tercera generació del rock català ha canviat els clixés. Vendre 25.000 còpies d'un plàstic roquer no és una gosadia de somiatruïtes. Un mínim de canvi promocional, reclamat des de fa molt de temps ha estat suficient perquè una nova clientela s'hagi posat en marxa.

Grup L-Tòpics.

ARXIU

L'iniici de la dècada dels noranta sembla coincidir amb una nova època del rock català. Els aires marginals i minoritaris que congelaven l'ambient fa escassament quatre anys com una borrasca siberiana, s'han tornat càlids, agradables, i s'han transformat en una brisa que pot desentumir els ossos d'una gallina que sorpresivament podria ser la dels ous d'or. Tothom, és a dir, músics, promotors, mànagers, discogràfiques i inclús directores d'oficines institucionals, miren aquest fenomen amb una certa desconfiança, i en lloc de llançar les campanes al vent, es mantenen cautelosos a l'hora de parlar del futur, de quines sorpreses s'amaguen en aquests deu últims anys del segle. Aquesta prudència, arrelada al record d'un llarg temps de vaques magres, queda una mica incompresa quan es fa cantar les xifres. El disc *El tec i la teca II* segona part d'un invent en forma de plàstic recopilatori, ha venut des d'abans dels Nadals la xifra de 23.000 unitats entre elapès, cintes i discos compactes. Una xi-

fra impensable per un producte de rock català que podria anar en augment i superar les 25.000 còpies.

El motiu d'aquesta recuperació substancial té diferents pares. Part de les intencions primordials dels membres de l'Associació de Cantants i Intèrprets Professionals en Llengua Catalana (ACIC) amb el tancament que van protagonitzar a les dependències de la conselleria de Cultura de la Generalitat el 1989, va ser la de cridar l'atenció de l'opinió pública i la de sensibilitzar les institucions que fins aleshores no donaven el vist-i-plau d'entrada al rock dins del món de la cultura. Des que es va posar en marxa la màquina d'oxigen, el rock n'ha sortit molt més beneficiat que la cançó o la música d'autor. En una mica més d'un any s'ha viscut l'obertura de les ones al rock autòcton, encara que en un primer moment va ser amb comptagotes; l'entrada als platós de televisió, ja sigui a través d'actuacions o d'esports publicitaris; la creació de l'oficina Ressonans al departament de cultura de la

Generalitat, destinada a promocionar, vendre i oferir sortides a tot tipus de música: la recollida de diners destinats a la producció de *video-clips*, el foment de la contractació pública i privada; la creació d'un Premi Nacional dotat amb un milió de pessetes o el suport donat per actuar a Madrid amb condicions promocionals, ha lubricat una maquinària que ha produït milers de consumidors i molts somnis per a tots aquells joves que veuen en el rock el seu futur i que, en definitiva, gràcies a aquest èxit es pot crear una important pedrera per a temps futurs.

La pregunta que es fan molt crítics i experts en el món musical és per què el consumidor es va apuntar tan ràpidament a aquest canvi de costums. Els artistes de l'ACIC, quan van presentar la seva associació als mitjans de comunicació, es queixaven de la manca de costum que hi havia de consumir música, i sobretot rock, cantada en català. Repetien fins a l'esgotament que era impossible lluitar contra el totpoderós imperi musical anglo-saxò, a

no ser que s'ajude a plantar-li cara, sempre dins les pròpies possibilitats, a través d'una sèrie de mesures d'urgència que passen per donar una mà a tots aquells que viuen o pretenen viure d'això. És indubtable que el públic que ara consumeix rock en català ha augmentat considerablement gràcies a un bombardeig progressiu a través dels mitjans. Ara es parla del rock català amb tota naturalitat, els grups han multiplicat el nombre d'actuacions i ja es contenen per milers els fans d'aquest estil que fins i tot diuen amb orgull que únicament escolten rock català. El fenomen és curiós, el rock entra com el folklore de les noves generacions i l'idioma li dona l'aire nacionalista que necessita, encara que les lletres mostrin, en una immensa majoria, un aire urbà i cosmopolita.

El que també s'afegeix a l'índex de curiositats és l'inesgotable viver que són ara per ara les comarques del Principat. La proliferació de bandes de rock a Catalunya és un fenomen lligat en un primer moment a comarques com l'Empordà, l'Osona, els dos Vallès, l'Oriental i l'Occidental i el Tarragonès. La ciutat de Barcelona sembla desmarcar-se d'aquests fenomen i produeix altres tipus d'estils amb més tendència cap al pop, el jazz o altres fusions, en contra del rock més dur i precís que intenta trencar amb la figura barcelonina del nen de casa bona o perquè l'expressió adopta altres aires d'agressivitat.

SENSE RETROVISOR

La tercera generació del rock català té un avantatge important. Aquests joves que en la seva immensa majoria tenen entre els 20 i els 30 anys, no miren enrere amb la nostàlgia del que vol aprendre i copiar el que es feia als Països Catalans quan estava de moda l'anomenat *rock laietà*. Els seus ídols: Companyia Elèctrica Dharma, Secta Sònica, Música Urbana, Oriol Tramvia o Pau Riba. Ells troben el seu mirall en el rock nord-americà i anglès, en monstres consagrats com els Stones, Doors, Kinks, Led Zeppelin, Bob Marley, Eric Clapton o ù altres. La majoria d'aquests grups que ara presenten composicions pròpies, van començar fa deu anys a fer versions temes —i alguns d'ells encara ho fan en directe—, quan tocaven en una sèrie de conjunts que van quedar-se a l'anonimat. Eren temes que ells ballaven a través dels discos i que ha utilitzat d'escola a l'hora d'animar-se i atrevir-se a escriure les seves cançons.

El primer intent, des de la disgregació de la generació del 75, que va intentar traure el cap dins del món de la música

comercial, va ser un intent que a la llarga no va passar de ser una anècdota sense gaire importància. Grups com N'Gai, Double Buble o Grec, dos d'ells encara en actiu, van protagonitzar una etapa que va pecar de massa *light*. Els temes que presentaven eren excessivament suaus, traslladats d'estils musicals britànics amb tendències cap a la posmodernitat o amb el vici dels ordinadors a les venes. El descensant va començar amb aquest fracàs; un fracàs que podria entendre's com la incubadora d'una protesta que esclata a tots nivells uns quants anys més tard.

La punta de la piràmide d'aquest nou rock català és coronada actualment pels gironins Sopa de Cabra. Els Sopa, com se'ls coneix popularment, van editar el 1989 un disc homònim que tancava en els seus solcs un tema que s'ha convertit en un himne: *Tramuntana*. En tres anys els Sopa de Cabra han passat de l'anonimat a tenir un dels èxits més importants de la discografia catalana. Tret d'altres elements com l'Albert Pla. El 1990 treien el segon elapè, *La roda*, i ara, el 21 i 22 de febrer, enregistraran en directe a Zeleste tres de les quatre cares d'un disc doble que sortirà al mercat en primavera. De vendre maquetes casolanes pels *tuguris* que envolten la plaça del Vi de Girona a enregistrar en viu un doble album hi ha abisme que pocs aconseguen passa en només tres anys de vida. Cal dir que el cantant dels Sopa de Cabra, Quintana, ja fa també de presentador televisiu. Al seu darrere, sense perdre de vista els seus conciudadans, els Sangtraït segueixen dreces semblants sense obtenir del tot el mateix ressò popular. Aquesta banda i la seva casa discogràfica han apostat per un rock més dur, un rock que de vegades arriba a la categoria de *Heavy*, però que també a assolit un èxit important de vendes dels dos elapès que han editat, *Els senyors de les pedres i Terra de vents*. Ara també han anunciat un tercer plàstic, però sense tantes pretensions: un disc de llarga durada gravat en estudi. Tant uns com altres afirmen que entre ells domina el *col·leguisme*, que la rivalitat no és una guerra i que tots dos tenen espai suficient per no haver de patir friccions. De tota manera, sí que pot haver-hi una certa pugna per aconseguir el número u, on també s'hauria d'incloure els Sau, però amb menys possibilitats. De moment la guanyen els Sopa.

Com que la família del rock català ha canviat de forma de vida, com que s'ha anat de passar gana a menjar calent, s'ha creat indirectament una jerarquia social. Ningú ho volia, però és inevitable. Els recls i les envejes, més característics dels

mànagers o discogràfiques que dels mateixos músics, van quedar palesos en l'edició del disc *El tec i la tecla 2*. La selecció feta des del segell Disc-Medi no va ser del gust de tothom. És clar que sempre s'escombra cap a casa, que els empresaris creuen que els seus músics són els millors, però el resultat d'aquesta edició es va vendre com una mostra dels dotze grups catalans "que més presents han estat a Catalunya durant 1990 quant a contractació i actuacions, i quins han sonat més per les emissores de ràdio", segons informava Àlex Eslava en l'acte de presentació fet en una de les meques de la modernitat barcelonina, el Nick Havanna. Els triats van ser, a part dels imprescindibles Sopa de Cabra, Sangtraït i Sau: Els Bars, 080, Ocultos, U-Tòpics, La Gran Aventura, Lax'n'Busto, Pixamandúrries, Tancat per Defunció i Els Pets.

Darrere d'aquests dotze noms propis s'imaguen sis cases discogràfiques. És tracta de PICAP i Disc-Medi, amb quatre grups cadascuna, i Blau, Salseta Discos, Divucsa i V.U. Records, que realitzen una única aportació. Entre les discogràfiques que hem citat es troben a faltar dues que van participar en la primera entrega de *El tec i la tecla*: PDI i Audiovisuals de Sarrià. Els primers no hi són presents perquè no han editat cap disc de rock en català durant 1990. El 1989 van traure *Fibres del cor*, de l'Elèctrica Dharma. I els altres no hi participaren perquè, segons se'n desprèn, no estan en molt bones relacions amb els responsables de la tria. Per a mostra un botó: en una primera selecció van escollir-se 14 grups, van quedar fora els B-30 i els Kitch, tots dos d'Audiovisuals de Sarrià.

L'èxit de vendes d'aquest disc, com també la popularitat d'una sèrie de grups, ha fet que les bandes proliferin en progressió geomètrica. A qualsevol població, per molt petit que sigui el poble o per molt gran que sigui la ciutat, surt un grup que fa rock en català i que es queixa a través dels mitjans de comunicació locals, de la manca de sales per poder actuar. En aquest sentit, els joves nadons només tenen la possibilitat de començar un via crucis de discogràfica en discogràfica per veure si alguna aposta per ells, encara que sigui amb una mínima inversió; presentar-se a un dels cada vegada més nombrosos concursos municipals o trobar un productor que els obri les portes d'un estudi de gravació. L'exemple clar d'aquesta proliferació impossible de seguir és la Mostra de Música Viva que per segon any consecutiu es va realitzar a Vic el passat octubre. Allí, cada dia, a qualsevol dels 12 lo-

cals que oferien música en viu, podia veure's grups de nom desconegut que practiquen tota mena d'estils, del *post-punk* al *funky*, passant pel *tecno-reagge* o l'*etno-pop*. Vic, amb aquesta segona edició molt millor estructurada que la primera, va començar a ser l'aparador que es necessita. Aquella Mostra on es puguin descobrir coses noves. Perquè si és important conservar el bon nivell del rock català, en música i en vendes, és també molt important mantenir viva la pedrera. El filó potser, a partir d'ara, sigui inescotable. Aquest filó s'eixampla a les Illes amb dos grups, Els ocults i Ja t'ho faré, i al País Valencià, on la desaparició de Pantaix ha deixat el panorama massa desolat en un moment que les emissores Canal 9 i Ràdio 4 punxen rock català habitualment.

EL DESEMBARCAMENT

Sembla que quan un grup ven prop de 15.000 còpies, quan veu el seu producte editat en disc compacte a s'entaltona i decideix gravar un doble elapè en directe, no n'hi ha preu. Fer realitat un somni, provoca d'altres més difícils d'aconseguir. L'exemple més clar el tenim actualment amb els Sopa de Cabra, potser perquè són els que millor ho tenen. Els Sopa van anar a tocar a Madrid, a la sala Ya'stá. Van ser els primers a desembarcar a la meca de la *movida*, ara en millor vida. Madrid està mancat a hores d'ara d'una nova generació de bandes de rock. Aquell allau de fa deu anys, ha desaparegut per complet, i la seva absència ha dut temps estèrils al centre de la península. Això ha donat a pensar a més d'un i els Sopa ja han comentat la possibilitat de plantejar-se a la llarga el cantar en castellà. Volen més públic i creuen que el cantar en català és un *handicap* important a l'hora de vendre plàstics a Espanya.

Ramón Muntaner, al capdavant de l'oficina Ressons, veu amb optimisme l'entrada del rock català a Madrid. Segons ell, que va acompanyar els Sopa de Cabra, els Sangraït i els Sau en els seus concerts, hi ha una bona predisposició per part de les emissores, la premsa i la televisió centralitzades a Madrid de donar suport promocional al nostre rock. Caldrà veure quines són les mesures que imposen, però el desembarcament ja s'ha iniciat d'una manera subtil, però que pot ser molt efectiva. Tindria gràcia que el rock català, en català, fes forat allà on no ho ha aconseguit mai. Aquest seria un altre dels èxits, i potser el més important pel que fa a les vendes, que podria aconseguir l'ambició rock català actual.

J.M. Hernández Ripoll